

its own peculiarities. The first period – *the initial period* (the beginning of 19-th century – 1920-s of the 20-th century) and partly the second one – *the transition period* (1920–1950-s) is characterized by using of textbooks brought by the Ukrainians to the USA from the so called «old land».

The third period – *systemic* (1950–1990-s of 20 century) is characterized by the creation of a Center for Management of the Ukrainian schools in the USA, the School Board at the UCCA; by introduction of new programs, textbooks, teaching aids for different subjects. The fourth period – *complex* (early 90-s of the 20-th century and till now) is characterized by the following features: an active update of the content of textbooks in Ukrainian language, literature, geography, history and culture of Ukraine; by creation and application of sets of textbooks, primers. The fact that the Ukrainian language is not a mother tongue for the most schoolchildren attending diaspora schools should be taken into account. The author shows the importance of the educational function of the textbook for the formation of national-patriotic feelings among the young generation of the Ukrainian diaspora in the USA.

Keywords: diaspora; school textbook; periods of textbooks development sector; educational function of a textbook.

УДК 373.05.16

ІСТОРІОГРАФІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДРУЧНИКОТВОРЕННЯ З ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ

М. В. Головка,

кандидат педагогічних наук, заступник директора з наукової роботи,

Інститут педагогіки НАПН України

e-mail: m.golovko@ukr.net

У статті на основі авторського підходу щодо класифікації джерельної бази історії вітчизняної дидактики фізики виокремлено основні групи джерел вітчизняного підручникотворення. Висвітлено питання історіографії періодичних джерел з проблеми створення українських підручників. Основну увагу приділено систематизації та узагальненому аналізу публікацій у періодичних виданнях (науково-методичних журналах, збірниках наукових праць). Обґрунтовано положення про те, що історіографія проблеми вітчизняного підручника фізики та астрономії включає потужний науковий та навчально-методичний масив, що потребує ретельного дослідження та вивчення в різних аспектах, зокрема в історико-методичному та методологічному. Історіографічні періодичні джерела систематизовано за підгрупами відповідно до їхнього внеску у висвітлення процесу становлення українського підручника фізики та астрономії як педагогічного явища.

Ключові слова: історіографія вітчизняного підручника фізики та астрономії; джерельна база; публікації в періодичних виданнях.

Постановка проблеми. Процеси модернізації загальної середньої освіти у контексті становлення нової української школи, розбудови вищої освіти у перспективах її інтеграції до єдиного європейського освітнього простору висувають нові вимоги до якості освіти та її спрямованості на формування компетентностей випускників загальноосвітньої та вищої школи. Важливу роль при цьому відведено новітньому навчально-методичному забезпеченню, розробленому на засадах компетентнісного, особистісного та діяльнісного підходів.

Зміну парадигми підручникотворення визначають однією з умов створення новітніх підручників, що відповідають суспільним запитам,

орієнтуються на результати навчання та забезпечують реалізацію на практиці компетентнісних методик. Розроблення якісного підручника як стрижневого елемента дидактичної системи та провідного засобу реалізації змісту фізичної та астрономічної освіти можливе за умови визначення теоретико-методологічних засад підручникотворення та дидактичних умов і механізмів їх реалізації. Це актуалізує дослідження історіографії вітчизняного підручника фізики та астрономії, що забезпечить можливість систематизації та об'єктивної оцінки наявної джерельної бази, формування та визначення положень, які мають наукову новизну для процедур створення сучасного підручника.

Аналіз останніх досліджень. Проблемі історіографії вітчизняного підручника фізики та астрономії не було присвячено спеціальних цілісних досліджень. Історико-методичний аналіз окремих джерел підручникотворення у контексті вивчення формування та розвитку шкільної фізичної освіти в Україні здійснено в монографії та докторській дисертації Н. Л. Сосницької [37]. Науковий інтерес становлять також каталог підручників і навчальних посібників із фондів Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського [29], бібліографічний покажчик публікацій щодо питань розроблення навчальної книги, створений фахівцями Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОН України [4], бібліографічні покажчики наукових та навчально-методичних праць співробітників Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР [3] та науково-педагогічних працівників кафедри теорії та методики навчання фізики і астрономії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова [18].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У статті ставиться завдання дослідити історіографію вітчизняного підручникотворення з фізики та астрономії у періодиці, систематизувати та узагальнити публікації з окресленої проблеми у періодичних виданнях.

Виклад основного матеріалу. Згідно з розробленою нами класифікацією джерельної бази історії вітчизняної дидактики фізики, до основних груп джерел історіографії підручника можна зарахувати: джерела-факти (нормативно-правові акти, що регулюють процедури створення, експертизи, апробації та запровадження навчальної книги; документи, які фіксують факти підручникотворення як педагогічне явище, зокрема таке, що відбувається вперше, наприклад протоколи нарад з проблем створення підручника, засідань методичних комісій тощо); джерела-ідеї (концепції підручника, праці щодо теоретичних проблем підручникотворення); джерела-оцінки (історіографічні дослідження, рецензії, огляди, бібліографічні покажчики); джерела-продукти науково-освітньої діяльності (підручники та навчальні посібники з фізики та астрономії для різних освітніх рівнів, електронні засоби навчального призначення) [15].

На різних етапах розвитку вітчизняної фізичної освіти та теорії і методики навчання фізики ці групи джерел підручникотворення представлено у різному співвідношенні. Вони являють потужний науковий та навчально-методичний масив, що потребує ретельного дослідження та вивчення в різних аспектах (історико-методичному, методологічному). Тому в статті ми

зупинимось на джерелах, що входять до різних із окреслених груп, але репрезентуються в періодичних виданнях (науково-методичні журнали, збірники наукових праць).

Саме такі джерела дають можливість проаналізувати роль та місце навчальної книги у системі шкільної освіти не лише як самостійного засобу навчання, що реалізує його зміст, а й у контексті тих процесів, що відбувалися у розвитку суспільства, школи, дидактики фізики в Україні. Вітчизняні спеціалізовані періодичні науково-методичні видання відіграли провідну роль у розвитку дидактичних засад підручника фізики та астрономії.

Аналіз свідчить, що основними видами періодичних видань, в яких представлено джерела підручникотворення в Україні, є спеціалізовані науково-методичні журнали («Вісник експериментальної фізики та елементарної математики», «Фізичний огляд», «Фізика та астрономія в школі», «Комп'ютер в школі та сім'ї»); журнали загальнопедагогічного та освітнього спрямування («Учитель», «Вільна українська школа», «Виробнича думка», «Комуністична освіта», «Радянська школа», «Рідна школа»); збірники науково-методичних праць («Записки математично-природописно-лікарської секції НТШ у Львові», «Викладання фізики в школі», «Методика викладання фізики», «Фізика в школі», «Проблеми сучасного підручника»); періодичні видання педагогічних інститутів та університетів України.

Основними видами публікацій, незалежно від історичного періоду, є рецензії, бібліографічні огляди, а також статті, в яких висвітлюються різноманітні питання створення підручників.

Системний підхід щодо висвітлення проблем підручникотворення з фізики було започатковано в першому вітчизняному науково-методичному виданні «Вісник дослідної фізики та елементарної математики». Вже в його першому номері, що вийшов у Києві в 1886 р., була окрема рубрика «Рецензії». Упродовж видання журналу (1886–1917 рр.) в ньому було надруковано 226 рецензій, з яких більше 50 – на підручники та навчальні посібники з фізики для середньої та вищої школи. Завдяки цим оглядам популяризувалися та були запроваджені в широку практику навчальні книги видатних українських учених та методистів: М. Хандрикова (з астрономії), Й. Косоногова, М. Лук'янова, М. Пильчикова, Р. Пономарьова (з фізики). Із п'ятого випуску в журналі передбачено рубрику «Бібліографія», в якій подавалися бібліографічні описи підручників та навчальних посібників.

Саме у «Віснику експериментальної фізики та елементарної математики» було надруковано й першу статтю, яка стосувалася загальних питань теорії і практики підручника фізики. У 1893 р. редактор журналу, талановитий методист Е. К. Шпачинський опублікував матеріали вступної лекції, прочитаної ним для слухачів фізико-математичних курсів в Одесі, в якій значну увагу було приділено питанням порівняльної оцінки чинних підручників фізики для середньої школи. Автор зауважує, що важливе значення має не стільки обговорення різноманітних недоліків підручників, про що наголошується в більшості рецензій, а насамперед виявлення переваг тієї чи іншої навчальної книги, особливостей змісту навчального матеріалу підручника та роботи з ним.

Акцентується увага на першочерговій необхідності чіткого визначення типу та функцій елементарного підручника фізики, подоланні консерватизму у питаннях його структури та викладу матеріалу, формуванні в майбутніх учителів умінь використовувати підручники як важливій складовій методичної підготовки [13].

Порушені в авторитетному виданні питання удосконалення чинних та створення нових підручників фізики привертали увагу як вчителів-практиків, так і відомих методистів та вчених-фізиків, що створювало підґрунтя для реформування змісту шкільної фізичної освіти та розроблення нової методики його реалізації на початку ХХ століття.

На державному рівні питання створення вітчизняних підручників фізики вперше було порушено в період розбудови Єдиної української школи (1917–1920 рр.). За короткий термін видавничий відділ та департаменти початкової, вищої і середньої школи Міністерства народної освіти вже до кінця 1918 р. забезпечили повний цикл створення українських підручників фізики для вищої початкової школи. У журналі «Вільна українська школа» друкувалися матеріали щодо організації виробництва підручників, вимоги до них, визначався перелік підручників з фізики, що мали бути надруковані до початку 1918/1919 шкільного року [31], а також рецензії на проекти підручників фізики, в яких порушуються питання якості навчальної книги, методичних особливостей викладу важливих елементів змісту навчання фізики. Так, наприклад, у рецензії Г. Холодного на адаптований для української школи підручник Франца Шіндлера «Фізика для вищих початкових шкіл» звертається увага на доцільність посилення логічності викладу навчального матеріалу, зокрема щодо введення основних фізичних понять, вироблення фізичної термінології, ретельної коректорської роботи над підручником [40].

Традиції підручникотворення були продовжені та розвинуті в період розвитку української школи в середині 1920-х років. Свого апогею вони досягли на початку 1930-х рр., коли було налагоджено процедури конкурсного відбору підручників для трудової та середньої професійної школи, започатковано конференції з проблем створення підручника та їх широке обговорення в періодичній пресі. На цей же час припадає перша в історії вітчизняного підручникотворення з фізики ґрунтовна праця, в якій зроблено спробу висвітлити концептуальні положення щодо функцій та подальшого розвитку навчальної книги. У 1930 р. в журналі «Виробнича думка» вийшла стаття відомого методиста, автора системи підручників для української політехнічної школи В. А. Франковського «Проблеми підручника фізики». У ній автор аналізує особливості організації навчання фізики в старшому центрі трудової школи, торкається проблеми переходу до систематичного курсу та умов його успішної реалізації.

В. А. Франковський розглядає основні функції підручника фізики та вимоги до нього. Методист наголошує, що робоча книга з фізики, як вид навчальної книги, що активно запроваджувався в трудовій школі, не забезпечує вирішення основних завдань навчання фізики. На його думку, робочі книжки, які є одночасно посібниками і для вчителів і для учнів, переобтяжені

навчальним матеріалом. Майбутнє, на думку дослідника, за сучасним підручником фізики, який буде відображати останні наукові та методичні досягнення, містити навчальний матеріал згідно з програмовими вимогами та використовувати експериментальний метод як провідний у навчанні фізики [39].

Важливою складовою процесу створення підручника фізики стає його обговорення в періодичній пресі. У провідному вітчизняному освітньо-методичному виданні «Комуністична освіта» друкуються рецензії на проекти підручників, які готували методисти-практики. Так, наприклад, у рецензії на підручники фізики для політехнічної школи О. Кияшка, Л. Леушенка, В. Франковського для 5–7 груп навчання політехнічної школи випускник аспірантури Українського науково-дослідного інституту педагогіки, автор підручників для професійної школи Д. Орхів торкається питань методики висвітлення фізичних явищ у підручнику, їх ілюстрації на прикладах техніки, побудови методичного апарату [28].

Процеси уніфікації радянської системи освіти, які завершилися в середині 1930-х рр., запровадження єдиних навчальних програм і стабільних підручників зумовили припинення вітчизняного підручникотворення, яке фрагментарно відновилося лише наприкінці 1950-х років. Починаючи з 1960-х рр. та до 1991 р., вітчизняні методисти не були авторами чинних підручників фізики для середньої загальноосвітньої школи (за цей період було видано підручник фізики для учнів вечірніх (змінних) та заочних шкіл С. У. Гончаренка, Л. Г. Гречка, М. Й. Розенберга). Разом із тим вони брали активну участь у апробації та вдосконаленні методики використання стабільних підручників. Упродовж 1970-х рр. у збірниках «Викладання фізики в школі», «Методика викладання фізики», «Фізика в школі» було опубліковано праці, присвячені формуванню прийомів роботи з підручником та розширенню його дидактичних можливостей (В. М. Білий, В. І. Каленик, М. Т. Мартинюк) [5, 27], результатам експериментального навчання за пробними підручниками (Н. А. Бабаєва, Г. В. Самсонова та ін.) [33], закордонного досвіду створення та використання підручника фізики (С. У. Гончаренко) [14]. У них розглядаються методичні особливості використання системи вправ та завдань підручника фізики на уроці, використання програмованих завдань під час роботи з підручником, пропонується ґрунтовна методика організації навчання за експериментальним підручником та аналізу його результатів. Стаття С. У. Гончаренка щодо особливостей підручникотворення з фізики в Болгарії цікава тим, що автор звертає увагу на досвід децентралізованого забезпечення середньої школи підручником фізики.

У середині 1990-х рр. було відновлено на державному рівні процес підручникотворення з фізики. У шкільну практику запроваджується перше покоління сучасних українських підручників фізики та астрономії (авт.: О. І. Бугайов, С. У. Гончаренко, Є. В. Коршак, О. І. Ляшенко, М. Т. Мартинюк, В. Ф. Савченко, В. В. Смолянець). Це, в свою чергу, актуалізувало розгортання досліджень теорії та практики шкільного підручника. Так, упродовж наступних двох десятиліть було опубліковано більше ста праць, присвячених питанням підручника фізики для загальноосвітньої та вищої школи, а також близько

десяти праць з проблем підручника астрономії.

Перші теоретико-методологічні наукові праці (авт.: О. І. Бугайов та П. С. Атаманчук, 1998 р.) були опубліковані в новоствореному спеціалізованому науково-методичному журналі «Фізика та астрономія в школі», який було розпочав своє існування у 1995 р. зусиллями видатного вітчизняного вченого-методиста, завідувача кафедри методики фізики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, професора Є. В. Коршака. У цьому провідному періодичному виданні, що після 80-річної перерви продовжило традиції «Вісника дослідної фізики та елементарної математики», опубліковано близько 30 науково-методичних праць із питань сучасного підручника фізики та астрономії.

Важливою складовою джерельної бази вітчизняного підручникотворення є публікації у збірнику наукових праць «Проблеми сучасного підручника», у якому починаючи з 1999 р. друкують результати щорічної науково-практичної конференції, що проходить в Інституті педагогіки НАПН України. У цьому збірнику опубліковано понад 30 статей із теорії і практики підручника фізики та астрономії.

Досить потужний історіографічний масив (понад 15 статей) знаходимо в збірнику наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету, в якому відображаються результати роботи щорічної конференції з дидактики фізики, що працює починаючи з 1997 року. Це цілком закономірно, оскільки періодично тематика конференції та, відповідно, збірника, присвячується проблемам дидактики підручника фізики астрономії. Більше десяти публікацій окресленої тематики представлено у науковому віснику Чернігівського національного університету імені Т. Г. Шевченка за результатами щорічних методичних читань. Статті з проблематики підручникотворення розміщені також у збірниках наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка, Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини, Херсонського державного педагогічного університету.

Аналізуючи періодичні джерела, ми виділили основні групи найбільш актуальних проблем підручника, які відобразилися в публікаціях: теорія та методологія підручника; зміст і структура підручника; реалізація в підручнику диференційованого, особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного підходів; проблема якості підручника; дидактичні функції підручника; прийоми роботи з підручником; створення та використання електронного підручника; історія вітчизняного підручника; апробація та упровадження підручника; експериментальна складова підручника; підручники для шкіл інтенсивної педагогічної корекції; проблеми підручникотворення для вищої школи.

Дослідження з теорії і методології підручника репрезентовані науковими працями, в яких обґрунтовуються концептуальні засади створення підручників фізики та астрономії. Їх можна умовно поділити на підгрупи, що відображають особливості розвитку шкільної фізичної освіти. Так, у другій половині 1990-х рр., коли розпочалася робота над створенням державних стандартів, розроблялися

питання концепції підручника фізики як провідного засобу реалізації оновленого змісту шкільної фізичної освіти (О. І. Бугайов) [10], цільового підходу у побудові підручника фізики (П. С. Атаманчук) [1], створення підручника в умовах стандартизації (Н. А. Бабаєва, Н. А. Супрун) [2], напрямів та перспектив розвитку підручника для основної школи як цілісної методичної системи (О. В. Сергєєв, Н. Л. Сосницька) [36]. Після затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти першого покоління (2004 р.) актуалізуються питання створення нових підручників для 12-річної школи, які відобразилися в працях О. І. Бугайова, Л. Ю. Благодаренко, І. П. Крячка, В. Ф. Савченка, В. Д. Шарко, М. І. Шута [12; 6; 7; 25; 32]. У працях Т. М. Засекіної, І. П. Крячка, В. Д. Сиротюка, В. М. Слабка обґрунтовуються концептуальні основи створення підручників за державним стандартом другого покоління (2011 р.) [22; 24; 35].

Питання структури та змісту підручника фізики та астрономії для загальноосвітньої школи висвітлені в працях О. І. Бугайова, Л. Ю. Благодаренко, П. І. Брайка, Д. О. Засекіна, Т. М. Засекіної, І. П. Крячка, В. І. Каленика [7; 9; 20; 21; 25]. Особливості побудови підручників фізики на засадах диференційованого, особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів досліджуються у публікаціях Д. О. Засекіна, Т. М. Засекіної, Н. Л. Сосницької. Дидактичні функції підручника фізики та формування прийомів роботи з ними учнів визначені в публікаціях М. І. Шута, Л. Ю. Благодаренко, Д. О. Засекіна, Л. В. Непорожньої, В. Ф. Савченка, В. Д. Сиротюка, О. А. Черченка. Питання якості шкільного підручника фізики, критеріальної бази його оцінювання висвітлені в публікаціях О. І. Ляшенка, М. В. Головка, Т. М. Засекіної [16; 26].

Історичні аспекти вітчизняного підручникотворення з фізики та астрономії висвітлено в працях О. В. Сергєєва, Н. Л. Сосницької, М. В. Головка, І. П. Крячка [15; 36]. Дидактичні особливості створення та використання електронних підручників обґрунтовані О. І. Бугайовим, Л. Ю. Благодаренко, В. Ф. Заболтним, В. Ковалем, Ю. А. Пасічником, В. Сумським [11; 19; 38].

Апробація та експериментальна перевірка підручника фізики стали предметом досліджень О. І. Бугайова, Г. Карплюк, Л. Новохатько, М. Дідовича, В. Школярєнка, К. Чередніченка, В. Жабєєва, Г. Жабєєва [17]. Питання реалізації фізичного експерименту в шкільному підручнику фізики досліджувалися Д. Я. Костюкевичем [23].

Проблеми підручника фізики для вищої школи розроблялися А. Г. Бовтрук, С. М. Мєняйловим, Н. В. Подопрігорою, Н. В. Стучинською, Т. М. Точиліною, О. В. Школою [8; 30; 42]. Особливості підручникотворення для шкіл інтенсивної педагогічної корекції досліджено у працях В. Д. Сиротюка [34].

Висновки. Означені та проаналізовані вище публікації, узагальнені за основними напрямками проблематики процесу підручникотворення, репрезентують одну з найбільш вагомих груп джерельної бази історії вітчизняного підручника фізики та астрономії, яка складає потужний масив, що потребує подальшого ретельного дослідження та вивчення в різних аспектах, зокрема в історико-методичному та методологічному. Їх наукова новизна,

практична значущість та систематика дають можливість зробити висновок про історичну зумовленість та цілісність цього процесу як педагогічного явища та феномену вітчизняної дидактики фізики.

Дослідження проблеми історіографії вітчизняного підручникотворення з фізики та астрономії показує, що переважну більшість ґрунтовних публікацій щодо концептуальних засад його побудови, структури, змісту, дидактичних функцій виконано авторами чинних підручників. Більшість ґрунтовних публікацій припадає на ті періоди в історії вітчизняної шкільної освіти та методичної науки, коли в нашій країні відбувалися активні процеси підручникотворення (до 1991 р. українські підручники фізики розроблялися та запроваджувалися в середній школі упродовж коротких періодів: 1918–1919 рр., 1925–1932 рр., 1959–1960 рр.). Відсутність українських підручників астрономії, а також виключення цього предмета з навчального плану середньої школи в 1990-х рр. зумовило, відповідно, й специфіку наукових праць та публікацій, присвячених проблемам створення навчальної книги для учнів. Таким чином, особливості джерельної бази історії вітчизняного підручника фізики та астрономії мають глибокий соціокультурний контекст.

Важливе значення для подальшого розвитку теорії і практики сучасного підручника з фізики та астрономії мають історико-методичні дослідження. В умовах модернізації загальноосвітньої та вищої школи зростає значення та затребуваність досліджень питань якості підручників, формування експертного середовища, експертизи проектів рукопису та процедур їх відбору.

Використані джерела

1. Атаманчук П. Цільовий підхід до побудови шкільного підручника з фізики / П. Атаманчук // Фізика та астрономія в школі. – 1998. – № 8. – С. 2–3.
2. Бабаєва Н. А. Нові підручники з фізики в умовах стандартизації освіти / Н. А. Бабаєва, Р. Н. Супрун // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Херсон : Айлант, 1999. – Вип. 9. – С. 245–252.
3. Бібліографічний покажчик праць наукових співробітників Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (1974–1977 рр.) / за ред. В. І. Смужаниці. – К. : НДІП УРСР, 1979. – 163 с.
4. Бібліографія підручникотворення (1991–2011 рр.) / Ін-т інноваційних технологій та змісту освіти МОН України. Відділення організації видання навч. л-ри ; [за наук. ред. О. А. Удода ; упоряд. : О. В. Никілюк, Н. І. Петросова, С. С. Ющенко]. – 2-ге вид., випр. – К., Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 120 с.
5. Білий В. М. Завдання для роботи з підручником у VI класі / В. М. Білий // Викладання фізики в школі : зб. статей / за ред. Є. В. Коршака / упоряд. В. Г. Нижник. – К. : Рад. школа, 1978. – С. 20–23.
6. Благодаренко Л. Ю. Підручник з фізики як комплексна інформаційна модель освітнього процесу / Л. Ю. Благодаренко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / гол. ред. : М. Т. Мартинюк. – К. : Наук. світ, 2006. – С. 24–28.
7. Благодаренко Л. Ю. Методичні підходи до створення нового підручника з фізики / Л. Ю. Благодаренко, М. І. Шут // Наукові записки. – Вип. 72. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – Ч. 2. – С. 17–21. – (Серія: Педагогічні науки).
8. Бовтрук А. Г. Навчальний посібник з фізики для кредитно-модульної системи навчання у ВНЗ (досвід розробки) / А. Г. Бовтрук, С. М. Меньяйлов // Збірник наукових праць

Кам'янець-Подільського державного університету. – Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – Вип. 11. – С. 2007. – Вип. 13. – С. 115–117. – (Серія педагогічна).

9. Брайко П. І. Особливості змісту навчальних посібників з астрономії в шкільній та вищій освіті / П. І. Брайко // Стандарти фізичної освіти в Україні: технологічні аспекти управління навчально-пізнавальною діяльністю: науково-методичний збірник / Відповідальні наукові редактори Є. В. Коршак, П. С. Атаманчук. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут, інформаційно-видавничий відділ, 1997. – С. 11–12.

10. Бугайов О. І. Сучасний шкільний підручник з природничо-математичних дисциплін. Яким йому бути? / О. І. Бугайов // Проблеми сучасного підручника: збірник наукових праць. – К.: Комп'ютер у школі і сім'ї, 1999. – С. 64–67.

11. Бугайов О. І. Концептуальні положення щодо розробки педагогічних програмних засобів з фізики (з досвіду створення програмно-методичного комплексу «Фізика 8» / М. В. Головка, В. С. Коваль // Комп'ютер у школі та сім'ї. – № 8 (40). – 2004. – С. 13–16.

12. Бугайов О. Нове покоління підручників для профільного навчання фізики у середніх загальноосвітніх навчальних закладах. Яким йому бути? / О. Бугайов, М. Головка // Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Збірник наукових праць / гол. ред. М. Т. Мартинюк. – К.: Наук. світ, 2006. – С. 28–31.

13. Вступительная лекция Э. К. Шпачинского на «Физико-Математических Педагогических Курсах» в г. Одессе // Вестник опытной физики и элементарной математики. – 1893. – № 173. – С. 107–112.

14. Гончаренко С. У. Нові болгарські підручники з фізики / С. У. Гончаренко // Методика викладання фізики: респ. наук.-метод. зб. / редкол.: О. І. Бугайов (відп. ред.) та ін. – К.: Рад. школа, 1974. – Вип. 9. – С. 161–171.

15. Головка М. Система джерельної бази історії методики навчання фізики в Україні / М. Головка // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка / Інститут педагогіки НАПН України; гол. ред. В. М. Лабунець. – Вип. 20 (1–2016). – Ч. 2. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 455–461.

16. Головка М. В. Розвиток критеріальної бази оцінювання підручника фізики для загальноосвітньої школи / М. В. Головка // Наукові записки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – Вип. 9. – Ч. 2. – С. 92–99. – (Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти).

17. Дідович М. Про підручник «Фізика. 10 клас» / М. Дідович // Фізика та астрономія в школі. – 2003. – № 3. – С. 24–26.

18. Друковані праці науково-педагогічних працівників кафедри теорії та методики навчання фізики і астрономії (1953–2013 рр.): бібліографічний покажчик до 60-річчя від дня заснування кафедри / укл. та наук. ред. В. Д. Сиротюк. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 110 с.

19. Заболотний В. Ф. Електронний підручник майбутнього: сьогодні реальність, завтра-необхідність / В. Ф. Заболотний, В. І. Сумський, Л. Л. Коношевський, Р. Б. Тичук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Київ – Вінниця: ДОВ Вінниця, 2002. – С. 226–232.

20. Засекін Д. О. Відображення змісту розділу «Електродинаміка» у підручниках фізики для середньої школи / Д. О. Засекін, Т. М. Засекіна // Проблеми сучасного підручника: збірник наукових праць. – К., 2011. – Вип. 11. – С. 283–287.

21. Засекіна Т. М. Розробка підручників з фізики для основної школи на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів / Т. М. Засекіна // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. – К.: Педагогічна думка, 2012. – Вип. 12. – 784 с. – С. 372–376.

22. Засекіна Т. М. Концептуальні засади розроблення підручників з фізики для основної і старшої школи / Т. М. Засекіна // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. – К.–П. : К-ПДПУ, 2015. – Вип. 21. – С. 240–244.
23. Костюкевич Д. Я. Роль шкільного фізичного експерименту в нових підручниках з фізики. Інтегративний підхід / Д. Я. Костюкевич // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / Інститут педагогіки НАПН України. – К. : Пед. думка, 2010. – Вип. 1 (10). – С. 309–312.
24. Крячко І. П. Концепція підручника астрономії профільного рівня / І. П. Крячко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2015. – Вип. 16. – С. 28–33. – (Серія 3: Фізика і математика у вищій і середній школі).
25. Крячко І. П. Дидактичні принципи та концептуальні засади створення підручника з астрономії / І. П. Крячко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К. : Педагогічна думка, 2008. – Вип. 8. – С. 269–278.
26. Ляшенко О. І. Підручник з фізики: вимоги та критерії оцінювання / О. І. Ляшенко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету / В. Г. Кузь (гол. ред.) та ін. – К. : Науковий світ, 2001. – С. 71–73.
27. Мартинюк М. Т. Використання програмованих завдань для залучення учнів VI–VIII класів до роботи з підручником / М. Т. Мартинюк // Викладання фізики в школі : зб. статей / за ред. О. І. Бугайова. – К. : Радянська школа, 1974. – С. 33–38.
28. Орхів Д. Підручники для політехнічної школи. Кіяшко О., Леущенко Л., Франковський В. Фізика. Підручник для політехнічної школи. 5, 6, 7 рік навчання. Випуск I (5–76 стор., 6–79 стор., 7–128 стор.) // Комуністична освіта. – 1932. – № 11–12.
29. Підручники і навчальні посібники (1748–1917 рр.) з фондів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського для початкових і середніх навчальних закладів : каталог / АПН України. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К. : Атіка, 2005. – 384 с.
30. Подопрігора Н. В. Розробка навчальних посібників з теоретичної фізики для педагогічних університетів на засадах компетентнісного підходу / Н. В. Подопрігора // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – К., 2014. – Вип. 14. – С. 544–553.
31. Проспект українських підручників // Вільна Українська школа. – 1918. – Т. 1. – С. – 8–12.
32. Савченко В. Ф. Підручник фізики в навчальному процесі середньої школи / В. Ф. Савченко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. – Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2006. – Вип. 12. – С. 230–232. – Серія педагогічна.
33. Самсонова Г. В. Результати експериментального навчання з фізики у восьмих класах за пробним підручником / Г. В. Самсонова, Н. А. Бабаєва, Д. С. Архипова, Л. А. Свердлова, О. П. Щепакіна // Методика викладання фізики: респ. наук.-метод. зб. / редкол. : О. І. Бугайов (відп. ред.) та ін. – К. : Рад. школа, 1979. – Вип. 14. – С. 40–53.
34. Сиротюк В. Д. Створення підручників фізики для учнів спеціальних загальноосвітніх шкіл інтенсивної педагогічної корекції та організація роботи з ними / В. Д. Сиротюк // Вісник Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – Вип. 4. – С. 20–27.
35. Сиротюк В. Д. Концепція сучасного підручника з фізики / В. Д. Сиротюк, В. М. Слабко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць / за ред. В. Д. Сиротюка. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 40. – С. 213–220. – (Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи).
36. Сергєєв О. Шкільні підручники з фізики для основної школи: досягнення, проблеми, перспективи розвитку / О. Сергєєв, Н. Сосницька // Фізика та астрономія в школі. – 2003. – № 4. – С. 15–24.

37. Сосницька Н. Л. Фізика як навчальний предмет у середній загальноосвітній школі України: історико-методологічні і дидактичні аспекти : монографія / Н. Л. Сосницька. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 399 с.
38. Сумський В. «Підручник «Фізика-7 + комп'ютер» буде дорожчим, зате більш інформативним / В. Сумський, С. Мисловська // Фізика та астрономія в школі. – 2004. – № 2. – С. 43–46.
39. Франковський В. А. Проблема підручника з фізики // Виробнича думка. – 1930. – № 4.
40. Холодний Г. Франц Шіндлер. Фізика для вищих початкових шкіл // Вільна Українська школа. – 1918/19. – № 5. – С. 325–328.
41. Шарко В. Д. Методичні вимоги до сучасних підручників та їх врахування при розробці психолого-педагогічних засобів з фізики / В. Д. Шарко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. – Кам'янець-Подільський державний університет, 2007. – Вип. 13. – С. 223–227.
42. Школа О. В. Навчально-методичний комплекс з теоретичної фізики: теретичні та практичні аспекти створення / О. В. Школа // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 16. – С. 58–67. – (Серія № 3. Фізика і математика у вищій і середній школі).

References

1. Atamanchuk P. Tsilovi pidkhid do pobudovy shkilnoho pidruchnyka z fizyky / P. Atamanchuk // Fizyka ta astronomiia v shkoli. – 1998. – No 8. – S. 2–3.
2. Babaieva N. A. Novi pidruchnyky z fizyky v umovakh standartyzatsii osvity / N. A. Babaieva, R. N. Suprun // Pedahohichni nauky : zb. nauk. prats. – Kherson : Ailant, 1999. – Vyp. 9. – S. 245–252.
3. Bibliografichni pokazhchyk prats naukovykh spivrobotnykiv Naukovo-doslidnoho instytutu pedahohiky URSR (1974–1977 rr.) / za red. V. I. Smuzhanytsi. – K. : NDIP URSR, 1979. – 163 s.
4. Bibliografiia pidruchnykotvorennia (1991–2011 rr.) / In-t innovatsiinykh tekhnolohii ta zmistu osvity MON Ukrainy. Viddilennia orhanizatsii vydannia navch. l-ry; [za nauk. red. O. A. Udoda; uporiad. : O. V. Nykyliuk, N. I. Petrosova, S. S. Yushchenko]. – 2-he vyd., vypr. – K., Ternopil : Mandrivets, 2013. – 120 s.
5. Bilyi V. M. Zavdannia dlia roboty z pidruchnykom u VI klasi / V. M. Bilyi // Vykkladannia fizyky v shkoli : zb. statei / za red. Ye. V. Korshaka / uporiad. V. H. Nyzhnyk. – K. : Rad. shkola, 1978. – S. 20–23.
6. Blahodarenko L. Yu. Pidruchnyk z fizyky yak kompleksna informatsiina model osvitnoho protsesu / L. Yu. Blahodarenko // Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny / hol. red. : M. T. Martyniuk. – K. : Nauk. svit, 2006. – S. 24–28.
7. Blahodarenko L. Yu. Metodychni pidkhody do stvorennia novoho pidruchnyka z fizyky / L. Yu. Blahodarenko, M. I. Shut // Naukovi zapysky. – Vyp. 72. – Kirovohrad : RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2007. – Ch. 2. – S. 17–21. – (Serii: Pedahohichni nauky).
8. Bovtruk A. H. Navchalnyi posibnyk z fizyky dlia kredytно-modulnoi systemy navchannia u VNZ (dosvid rozrobky) / A. H. Bovtruk, S. M. Mienailov // Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho derzhavnoho universytetu. – Kamianets-Podilskiy derzhavnyi universytet, 2005. – Vyp. 11. – S. 2007. – Vyp. 13. – S. 115–117. – (Serii: pedahohichna).
9. Braiko P. I. Osoblyvosti zmistu navchalnykh posibnykiv z astronomii v shkilnii ta vyshchii osviti / P. I. Braiko // Standarty fizychnoi osvity v Ukraini: tekhnolohichni aspekty upravlinnia navchalno-piznavalnoiu diialnistiu : naukovo-metodychni zbirnyk / Vidpovidalni naukovi redaktory Ye. V. Korshak, P. S. Atamanchuk. – Kamianets-Podilskiy : Kamianets-Podilskiy derzhavnyi pedahohichniy instytut, informatsiino-vydavnychiy viddil, 1997. – S. 11–12.
10. Buhaiov O. I. Suchasnyi shkilnyi pidruchnyk z pryrodnycho-matematychnykh

- dystsyplin. Yakym yomu buty? / O. I. Buhaiov // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zbirnyk naukovykh prats. – K. : Kompiuter u shkoli i simi, 1999. – S. 64–67.
11. Buhaiov O. I. Kontseptualni polozhennia shchodo rozrobky pedahohichnykh prohramnykh zasobiv z fizyky (z dosvidu stvorennia prohramno-metodychnoho kompleksu «Fizyka 8» / M. V. Holovko, V. S. Koval // Kompiuter u shkoli ta simi. – No 8 (40). – 2004. – S. 13–16.
 12. Buhaiov O. Nove pokolinnia pidruchnykiv dlia profilnoho navchannia fizyky u serednikh zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh. Yakym yomu buty? / O. Buhaiov, M. Holovko // Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny. Zbirnyk naukovykh prats / hol. red. M. T. Martyniuk. – K. : Nauk. svit, 2006. – S. 28–31.
 13. Vstupytelnaia lektsiia Э. К. Shpachynskoho na «Fyzyko-Matematycheskykh Pedahohycheskykh Kursakh» v h. Odesse // Vestnyk opыtnoi fizyky y elementarnoi matematyky. – 1893. – # 173. – S. 107–112.
 14. Honcharenko S. U. Novi bolharski pidruchnyky z fizyky / S. U. Honcharenko // Metodyka vykladannia fizyky : resp. nauk.-metod. zb. / redkol. : O. I. Buhaiov (vidp. red.) ta in. – K. : Rad. shkola, 1974. – Vyp. 9. – S. 161–171.
 15. Holovko M. Systema dzherelnoi bazy istorii metodyky navchannia fizyky v Ukraini / M. Holovko // Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Zbirnyk naukovykh prats. Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka / Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy; hol. red. V. M. Labunets. – Vyp. 20 (1–2016). – Ch. 2. – Kamianets-Podilskyi, 2016. – S. 455–461.
 16. Holovko M. V. Rozvytok kryterialnoi bazy otsiniuvannia pidruchnyka fizyky dlia zahalnoosvitnoi shkoly / M. V. Holovko // Naukovi zapysky. – Kirovohrad : RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2016. – Vyp. 9. – Ch. 2. – S. 92–99. – (Serii: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity).
 17. Didovych M. Pro pidruchnyk «Fizyka. 10 klas» / M. Didovych // Fizyka ta astronomiia v shkoli. – 2003. – No 3. – S. 24–26.
 18. Drukovani pratsi naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv kafedry teorii ta metodyky navchannia fizyky i astronomii (1953–2013 rr.): bibliohrafichnyi pokazhchyk do 60-richchia vid dnia zasnuvannia kafedry / ukl. ta nauk. red. V. D. Syrotiuk. – K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2014. – 110 s.
 19. Zabolotnyi V. F. Elektronnyi pidruchnyk maibutnoho: sohodni realnist, zavtra-neobkhdnist / V. F. Zabolotnyi, V. I. Sumskyi, L. L. Konoshevskyi, R. B. Tychuk // Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy : zb. nauk. pr. – Kyiv – Vinnytsia : DOV Vinnytsia, 2002. – S. 226–232.
 20. Zasiakin D. O. Vidobrazhennia zmistu rozdilu «Elektrodynamika» u pidruchnykakh fizyky dlia serednoi shkoly / D. O. Zasiakin, T. M. Zasiakina // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zbirnyk naukovykh prats. – K., 2011. – Vyp. 11. – S. 283–287.
 21. Zasiakina T. M. Rozrobka pidruchnykiv z fizyky dlia osnovnoi shkoly na zasadakh osobystisno oriientovanoho, diialnisnoho ta kompetentnisnoho pidkhdov / T. M. Zasiakina // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats. – K. : Pedahohichna dumka, 2012. – Vyp. 12. – 784 s. – S. 372–376.
 22. Zasiakina T. M. Kontseptualni zasady rozroblennia pidruchnykiv z fizyky dlia osnovnoi i starshoi shkoly / T. M. Zasiakina // Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho derzhavnoho universytetu. – K.–P. : K-PDPU, 2015. – Vyp. 21. – S. 240–244.
 23. Kostiukevych D. Ya. Rol shkilnoho fizychnoho eksperymentu v novykh pidruchnykakh z fizyky. Intehratyvnyi pidkhd / D. Ya. Kostiukevych // Problemy suchasnoho pidruchnyka : zb. nauk. prats / Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy. – K. : Ped. dumka, 2010. – Vyp. 1 (10). – S. 309–312.
 24. Kriachko I. P. Kontseptsii pidruchnyka astronomii profilnoho rivnia / I. P. Kriachko // Naukovi chasopysy NPU imeni M. P. Drahomanova. – 2015. – Vyp. 16. – S. 28–33. – (Serii 3: Fizyka i matematika u vshchii i serednii shkoli).

25. Kriachko I. P. Dydaktychni pryntsypy ta kontseptualni zasady stvorennia pidruchnyka z astronomii I. P. Kriachko // *Problemy suchasnoho pidruchnyka* : zb. nauk. prats. – K. : Pedahohichna dumka, 2008. – Vyp. 8. – S. 269–278.
26. Liashenko O. I. Pidruchnyk z fizyky: vymohy ta kryterii otsiniuvannia / O. I. Liashenko // *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* / V. H. Kuz (hol. red.) ta in. – K. : Naukovyi svit, 2001. – S. 71–73.
27. Martyniuk M. T. Vykorystannia prohramovanykh zavdan dla zaluchennia uchniv VI–VIII klasiv do roboty z pidruchnykom / M. T. Martyniuk // *Vykladannia fizyky v shkoli* : zb. statei / za red. O. I. Buhaiova. – K. : Radianska shkola, 1974. – S. 33–38.
28. Orikhiv D. Pidruchnyky dla politekhnichnoi shkoly. Kiiashko O., Leushchenko L., Frankovskiy V. Fizyka. Pidruchnyk dla politekhnichnoi shkoly. 5, 6, 7 rik navchannia. Vypusk I (5–76 stor., 6–79 stor., 7–128 stor.) // *Komunistychna osvita*. – 1932. – No 11–12.
29. Pidruchnyky i navchalni posibnyky (1748–1917 rr.) z fondiv Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteki Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho dla pochatkovykh i serednikh navchalnykh zakladiv : katalog / APN Ukrainy. DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – K. : Atika, 2005. – 384 s.
30. Podopryhora N. V. Rozrobka navchalnykh posibnykiv z teoretychnoi fizyky dla pedahohichnykh universytetiv na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu / N. V. Podopryhora // *Problemy suchasnoho pidruchnyka* : zb. nauk. prats. – K., 2014. – Vyp. 14. – S. 544–553.
31. Prospekt ukraïnskykh pidruchnykiv // *Vilna Ukraïnska shkola*. – 1918. T. 1. – S. 8–12.
32. Savchenko V. F. Pidruchnyk fizyky v navchalnomu protsesi serednoi shkoly / V. F. Savchenko // *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho derzhavnoho universytetu*. – Kamianets-Podilskiy derzhavnyi universytet, redaktsiino-vydavnychiy viddil, 2006. – Vyp. 12. – S. 230–232. – Seriiia pedahohichna.
33. Samsonova H. V. Rezultaty eksperymentalnoho navchannia z fizyky u vosmykh klasakh za probnym pidruchnykom / H. V. Samsonova, N. A. Babaieva, D. S. Arkhypova, L. A. Sverdlova, O. P. Shchepakina // *Metodyka vykladannia fizyky: resp. nauk.-metod. zb. / redkol. : O. I. Buhaiov (vidp. red.) ta in.* – K. : Rad. shkola, 1979. – Vyp. 14. – S. 40–53.
34. Syrotiuk V. D. Stvorennia pidruchnykiv fizyky dla uchniv spetsialnykh zahalnoosvitnikh shkil intensyvnoi pedahohichnoi korektsii ta orhanizatsiia roboty z nymy / V. D. Syrotiuk // *Visnyk Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. – K. : NPU im. M. P. Drahomanova, 2002. – Vyp. 4. – S. 20–27.
35. Syrotiuk V. D. Kontseptsiia suchasnoho pidruchnyka z fizyky / V. D. Syrotiuk, V. M. Slabko // *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova* : zb. nauk. prats / za red. V. D. Syrotiuka. – K. : NPU im. M. P. Drahomanova, 2013. – Vyp. 40. – S. 213–220. – (Ser. 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy).
36. Serhieiev O. Shkilni pidruchnyky z fizyky dla osnovnoi shkoly: dosiahnennia, problemy, perspektyvy rozvytku / O. Serhieiev, N. Sosnytska // *Fizyka ta astronomiia v shkoli*. – 2003. – No 4. – S. 15–24.
37. Sosnytska N. L. Fizyka yak navchalnyi predmet u serednii zahalnoosvitnii shkoli Ukrainy: istoryko-metodolohichni i dydaktychni aspekty : monohrafiia / N. L. Sosnytska. – K. : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2005. – 399 s.
38. Sumskeyi V. «Pidruchnyk "Fizyka-7 + kompiuter"» bude dorozhchym, zate bilsh informatyvnyym / V. Sumskeyi, S. Myslovska // *Fizyka ta astronomiia v shkoli*. – 2004. – No 2. – S. 43–46.
39. Frankovskiy V. A. Problema pidruchnyka z fizyky // *Vyrobnycha dumka*. – 1930. – No 4.
40. Kholodnyi H. Frants Shindler. Fizyka dla vyshchykh pochatkovykh shkil // *Vilna Ukraïnska shkola*. – 1918/19. – No 5. – S. 325–328.
41. Sharko V. D. Metodychni vymohy do suchasnykh pidruchnykiv ta yikh vrakhuvannia pry rozrobtsi psykhologo-pedahohichnykh zasobiv z fizyky / V. D. Sharko // *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho derzhavnoho universytetu*. – Kamianets-Podilskiy derzhavnyi universytet, 2007. – Vyp. 13. – S. 223–227.

42. Shkola O. V. Navchalno-metodychnyi kompleks z teoretychnoi fizyky: teretychni ta praktychni aspekty stvorennia / O. V. Shkola // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova : zb. nauk. prats. – K. : NPU imeni M. P. Drahomanova, 2015. – Vyp. 16. – S. 58–67. – (Seriiia No 3. Fizyka i matematika u vyshchii i serednii shkoli).

Головко Н. В.

ИСТОРИОГРАФИЯ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ УЧЕБНИКОВ ФИЗИКИ И АСТРОНОМИИ

В статье на основе авторского подхода относительно классификации источниковой базы истории отечественной дидактики физики выделены основные группы источников отечественного учебников по физике и астрономии. Освещены вопросы историографии периодических источников по проблеме создания украинских учебников. Основное внимание уделено систематизации и обобщенному анализу публикаций в периодических изданиях (научно-методических журналах, сборниках научных трудов). Обосновано положение о том, что историография проблемы отечественного учебника физики и астрономии включает мощный научный и учебно-методический массив, требующий тщательного исследования и изучения в различных аспектах, в частности в историко-методическом и методологическом. Историографические периодические источники систематизированы по подгруппам согласно их вкладу в освещение процесса становления украинского учебника физики и астрономии как педагогического явления.

Ключевые слова: историография отечественного ученика физики и астрономии; иссточниковая база; публикации в периодических изданиях.

Holovko M.

HISTORIOGRAPHY OF CREATING HOMELAND TEXTBOOKS ON PHYSICS AND ASTRONOMY

The article highlights the issue of the historiography of the periodicals that cover the problem of the creation of Ukrainian textbooks on physics and astronomy. Based on the author's approach to the classification of sources of national history of didactics of physics, the main groups of homeland sources of textbooks on physics and astronomy were found out. The focus was made on the systematization and the summary of the analysis of the problem outlined in the periodicals (scientific and methodological journals, collections of scientific papers). It was specified that the historiography of the problem of a homeland textbook on physics and astronomy includes a powerful scientific and methodical area that requires careful research and study on various aspects, particularly in historical and methodological ones.

The historiographical sources for periodic subgroups were systemized by their contribution to the coverage of the process of becoming Ukrainian textbook on physics and astronomy an educational phenomenon. The subject of research was the publications on the theory and history of textbooks, the definition of the main functions of a modern textbook and areas of development, testing and implementation of textbooks in school practice, creation of electronic textbooks on physics and astronomy as a promising means of computer support for teaching physics and astronomy as well as the formation of information and communicative competence, textbooks reviews, etc.

It was concluded that in spite of the fact that the process of creating homeland textbooks on physics and astronomy is determined in the historical development and different in its intensity at different stages, it has a systemic nature and long-standing traditions, and its further study is essential for the modern didactics of physics.

Keywords: historiography of a homeland textbook on Physics and Anstronomy; sources; publications in the periodicals.